

La mar, en reserva

El canal de Menorca, entre el cap mallorquí de Formentor (a la foto) i l'illa de Menorca serà una àrea marina protegida.

Els catàlegs de fauna amenaçada ignoren les espècies marines. Però la UE ens obliga a protegir tres grans àrees marines: el canal de Menorca, l'àrea compresa entre el delta de l'Ebre i els Columbrets i l'entorn del cap de Creus que, si s'unira a la zona costanera de Catalunya Nord, podria ser l'àrea protegida més extensa de la Mediterrània.

El canal del cap de Creus i les illes Medes hauran de ser protegides per l'estat i la Generalitat de Catalunya si volen complir les

exigències de la Unió Europea i el seu projecte Life. “Aquesta reserva marina –segons Josep Maria Gili, de l'Institut de Ciències del Mar del CSIC– ocupa-

ria més de mil quilòmetres quadrats i esdevindria la més gran de la Mediterrània.” Però si aquesta àrea protegida s'acobla a la reserva marina que la UE exigeix per a la costa de Catalunya Nord –i, cap al nord, més enllà de la Camarga–, s'aconseguiria una de les àrees marines protegides més grans del continent.

La preservació de la biodiversitat marina haurà d'arribar per la protecció del medi, més que no pas per la inclusió de les espècies marines en un catàleg, com el que aviat ha d'aprovar el govern de Catalunya. Segons que explica Josep Maria Gili –que ha rebut el premi Medi Ambient 2010 que concedeixen Caixa Sabadell i l'Institut d'Estudis Catalans–, “al me-

Al cap de Creus s'ha de fer l'àrea marina protegida més gran de la Mediterrània. Podria connectar amb la de Catalunya Nord.

di marí els límits no són tan clars; és més difícil de saber el grau d'amenaça que afecta les espècies; hi ha cicles que fan que les espècies desapareguin unes temporades i tornin unes altres: el medi marí no és el nostre medi i el desconexim més”.

A més, Gili creu que “no es pot fer un pla de recuperació de l'espècie” i, per tant, val més “crear àrees marines protegides i les espècies ja s'aniran recuperant: si de vegades la reintroducció no funciona als medis fluvials, perquè els rius no són prou recuperats –l'aigua no és prou neta, el bosc de ribera ha desaparegut–, és lògic que sigui més difícil encara de tenir èxit en la reintroducció d'una espècie al medi marí malmès”. Detalla que ni tan sols sabem prou bé com eren els nostres medis marins abans que els comencàrem a explotar. “Les Medes i el cap de Creus serien les úniques zones que han estat estudiades. Hi ha una mica d'informació del delta de l'Ebre i dels voltants de Blanes (Selva), perquè allà hi ha el Centre d'Estudis Avançats del CSIC, però en general no hi ha gaires estudis i no sabem quines espècies han sofert més regressió.” La informació estadística sobre la pesca és l'únic paràmetre que dona pistes sobre els canvis a l'ecosistema: “Aquestes estadístiques –afirma aquest biòleg marí, nascut a Mollerussa– són l'únic termòmetre

que ens dona idea de l'augment o la davallada d'algunes espècies”, però això només dona informació “sobre un petit nombre d'espècies”. La informació directa dels pescadors i els veïns del litoral, afegeix, “sembla indicar que molts peixos sense gran interès comercial, però coneguts o fins i tot consumits en l'àmbit local, també han desaparegut o són ara molt menys freqüents”.

Les recerques científiques sí que constaten que, a conseqüència de la pesca, s'han malmès “les poblacions de coralls blancs, alguna espècie d'erició i equinoderms, com ara estrelles de mar”.

També s'ha estudiat la davallada del corall vermell: “Els estudis demostren –explica Gili– que són en plena regressió. En concret, el corall vermell és víctima de la pesca furtiva perquè s'ha venut com a joia, primer, i després pel mercat asiàtic on el valoren com a afrodisíac, per diverses supersticions. La pesca d'aquest corall és il·legal pe-

**El catàleg de fauna
amençada inclou
poques espècies
marines: tortugues,
llamprea i vell marí**

rò tothom la practica. Per aquesta raó, ara i aquí, és en perill d'extinció.” Gili afirma que només “sobreviurà quan la quantitat sigui tan petita que ja no surti a compte treure'l”.

Gili col·labora en els estudis que han de permetre l'aprovació de diverses reserves marines que la Unió Europea exigeix que siguin protegides. Als Països Catalans hi ha quatre d'aquestes grans àrees: una a Catalunya Nord, que ampliaria la protecció actual de la costa entre Banyuls i Cervera de la Marenda (Rosselló) i podria arribar fins a la costa empordanesa; una del cap de Creus i les illes Medes, que pot fixar el límit nord a la ratlla sud de l'àrea nord-catalana; una tercera al canal de Menorca, tot protegint tot l'espai marítim que separa Mallorca de Menorca; i una quarta des del delta de l'Ebre fins als Columbrets, davant d'Orpesa.

La del cap de Creus podria ser la més gran de la Mediterrània i, si finalment s'uneix a la de la Costa Vermella rossellonesa, una de les reserves més grans de tota Europa. Només la zona del cap de Creus podria ocupar uns mil quilòmetres quadrats i protegir sobretot les Medes i l'anomenat *canó submari* de Creus que, a uns tres quilòmetres de la costa s'enfonsa fins a una profunditat màxima de 1.400 metres i fa 40 quilòmetres de llarg. Gili destaca que “en aquesta zona hi ha més de 2.500 espècies censades,

quan a tota la Mediterrània el nombre d'espècies d'organismes pluricel·lulars censat és de 8.500". Un tresor de la biodiversitat. Gili insisteix que, a la mar, per tal de salvar les espècies no s'han de fer grans projectes de reintroducció. "Algunes espècies són en plena regressió però si hi ha una àrea gran ben protegida es produiria una recuperació important i moltes espècies fins i tot tornarien espontàniament: això s'ha pogut constatar a les Medes i no hi ha ni 20 km d'àrea marina protegida."

Gili tampoc no defensa una reserva que impedisca absolutament la pesca, sinó la creació d'una petita àrea de restricció més estricta, sobre un 10% del total de la reserva, i permetre les activitats pesqueres tradicionals a la resta. Considera que és importantíssim d'explicar a tots els sectors implicats la proposta de reserva marina que es portarà a Europa, "perquè sàpiguen que es protegeix però no es prohibeix, amb una informació clara de les àrees de diversa protecció i un diàleg fluid amb professionals de la pesca tradicional, però també de la nàutica i la pesca esportiva". L'activitat pesquera esportiva és més intensa que no sembla, segons Josep Maria Gili, i ja crea un cert malestar entre els professionals de la pesca a l'Empordà. "Ara hi ha un abús extraordinari del litoral", resumeix Gili. Si el diàleg no serveix, Europa ja té decidit de protegir aquesta zona i ho farà –si no hi ha una proposta catalana abans– el 2012, que la UE fixa com a data límit. "El 2012, l'estat espanyol ha d'haver protegit un

EL TEMPS

Entre els Columbrets i el delta de l'Ebre hi ha prevista una altra zona marina protegida, que, com la resta, el govern espanyol ha d'aprovar abans del 2012.

10% del seu litoral: si no ho ha fet, ho farà Europa."

El canal de Menorca, en l'estudi científic del qual també hi ha treballat Gili, ocupa bona part de la mànega marítima que separa aquesta illa de Mallorca: "Entre el cap de Formentor i la costa de Ciutadella, per un costat, i del sud-est de Menorca fins a la costa nord d'Artà i cala Ratjada, per un altre." Segons la informació de WWF, es tracta d'un corredor d'una amplada mínima de 36 km i una plataforma insular comuna, de manera que els fons són d'escassa profunditat, uns cent metres, "ben conservats i d'extraordinari valor ecològic i elevada productivitat" on és comú el corall vermell i les praderies de posidònia.

L'àrea delta-Columbrets defensaria la mar que descansa sobre la pla-

taforma continental més àmplia de la mediterrània occidental, amb una intensa productivitat pesquera a conseqüència de les aportacions de nutrients de l'Ebre. Des que els embassaments adormen l'Ebre, l'aportació de sediments a aquesta plataforma s'ha reduït d'un 99%. D'una altra banda, el fet que el delta siga una de les destinacions preferides per als ocells d'arreu –amb 330 espècies censades de les 600 que viuen o volen sobre Europa– també converteix els Columbrets en un enclavament estratègic en el viatge migratori entre Àfrica i Europa.

L'extensió i les característiques de les quatre reserves s'haurà de definir abans del 2012. O les dissenyarà la UE.

A. M.

Si ets subscriptor i te'n vas de vacances a l'estiu i vols rebre EL TEMPS totes les setmanes.

Telefona'ns al 902 131 025 i comunica'ns l'adreça on vols rebre la revista aquest estiu.

(Ens ho pots comunicar fins el 20 de juliol)

ELTEMPS

És Temps de Vacances